

ARHĪVIZGLĪTOJOŠĀ DARBA ATTĪSTĪBA UN TĀ PERSPEKTĪVAS NĀKOTNĒ

ARCHIVING LIFE DEVELOPMENT AND ITS PERSPECTIVES IN THE FUTURE

Laila Tihovska

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, laila-lti@inbox.lv, Rēzekne, Latvija

Zinātniskais vadītājs: *Aleksandrs Ivanovs* Dr.hist. viesprofesors

Abstract. The function of research and promotion is not unique only to museums and libraries, but also to archives, because these institutions' activity is aimed to public needs. Nowadays greater importance is given to the archives communication. Communication with public is one of the components of the archive image. Archives cooperate to a much greater extent with public, informing people and making people aware of national documentary heritage. The archives cooperation with educational institutions and teachers is positively regarded. The important direction of the Latvian National Archives activity is the document digitization in order to expand access to documents. Therefore, with the possibilities of new information technologies, the archive becomes more open. Most recently the important role of archives activity was only documents accumulation for evaluation and preservation. Until 21st century there was not a wide access to the archival records, therefore archives pedagogy is a new branch in Latvia.

Keywords: archive educational work, communication with public, dialogue between school and archive, digitalization of documents, promotion of archive documents.

Ievads

Komunikācija ar sabiedrību ir viena no arhīva tēla sastāvdaļām. Tas, kā arhīvu uztver sabiedrība, ir atkarīgs no arhīva izvēlētā komunikācijas veida.

Arhīvā tiek audzināta vēsturiskā apziņa un veicināta patstāvīga darba iemaņu apgūšana, tiek attīstītas cēloņsakarību meklēšanas spējas, orientēšanās spējas dažādās vērtību sistēmās un izdarīti secinājumi (*Šķiņķe, 2005., 123.lpp.*).

Arhīvpedagoģijas mērķis un uzdevumi:

- iepazīstināt ar arhīva darba virzieniem dokumentu uzkrāšanā, saglabāšanā un izmantošanā;
- iepazīstināt par arhīva sniegtajiem pakalpojumiem;
- dokumentu izmantošana pētnieciskajos nolūkos;
- iespēja ielūkoties dokumentu glabātavās.

Latvijas Zinātņu akadēmijas Terminoloģijas komisijas 2004. gada 9. novembrī apstiprinātajā „Arhīvu terminoloģijas rokasgrāmatā” jēdziens „arhīvizglītošana” izskaidrots kā arhīva pasākumi, kas veicina arhīva dokumentu popularizēšanu (*Latvijas Valsts arhīvu ģenerāldirekcija, 2004., 14.lpp.*). Ar jēdzienu „arhīvpedagoģija” pamatā saprot izglītojošo darbu ar skolēniem un studentiem, bet jēdziens „arhīvizglītošana” ir daudz plašāks.

Arhīvizglītojošā darba iespējas ir plašas: vispārējās un tematiskās ekskursijas, izziņošanas nodarbības un tikšanās pasākumi, izstādes, publikācijas (arī digitālās). Arhīvizglītojošā darbā noderīga arhīvu, muzeju un bibliotēku sadarbība.

Vācu arhīvpedagoģs Tomass Lange uzskata, ka darbs ar dokumentiem arhīvā prasa „personīgu, uz domāšanu orientētu pieeju vēsturei. Tā var būt brīnišķīga pasaule, kurā skolēns vai students sarunājas ar arhīva dokumentiem – vēstures avotiem, un mēs – arhīva darbinieki - esam kā gidī šajā pasaulē” (*Šķiņķe, 2005., 124.lpp.; Lange, Lux, 2004, p.224*).

Pēdējos desmit gadus, pateicoties jauno informācijas tehnoloģiju iespējām, arhīvs ir atvērtāks. Internetam ir liela nozīme arī arhīva un skolu sadarbībā. Reforma izglītībā ir kompetenču izglītība medijpratības jomā, kur arī arhīvs var darboties.

„Cilvēks attīstoties kādā noteiktā kultūrā un kulturāli izglītojoties, iegūst līdzdalības iespējas šajā kultūrā. Īpaši svarīgs šeit ir aktīvas līdzdalības aspekts, ko cilvēks veic estētiskajā komunikācijā. Aktīva līdzdalība ietver sevī radošu domāšanu un darbību” (*Plaude, 2001., 133.lpp.*).

Arhīvi iesaistās sabiedrības izglītošanā, īpaši darbā ar skolu un studējošo jaunatni. Tiek turpināts darbs pie „Arhīvu nozares stratēģijas 2015. – 2020. gadam” īstenošanas, kur kā viens no rīcības virzienu ietvaros veicamajiem uzdevumiem un aktualitātēm ir noteikta arhīvpedagoģijas darba veicināšana. Valsts simtgades atzīmēšanas norises ietvaros paredzēts aktualizēt vēsturi, godinot valsts dibinātājus un pieminot notikumus, kas ietekmējuši tās izveidi. Gatavojoties Latvijas valsts simtgadei, Latvijas Nacionālais arhīvs (turpmāk tekstā - LNA) iesaistījās Latvijas Republikas Kultūras ministrijas organizētajā starpinstitucionālajā darba grupā projektam „Kultūras skolas soma”. Šis projekts tiek īstenots saistībā ar „Izglītības attīstības pamatnostādņem 2014. – 2020. gadam” un „Latvijas mediju politikas pamatnostādņem 2016. –2020. gadam”. LNA piedāvājums skolēniem kopš 2016. gada tiek apkopots un publicēts Kultūras ministrijas mājas lapas sadaļā „Kultūras norises bērniem un jauniešiem” (*Latvijas Nacionālais arhīvs, 2017., 15.lpp.*).

Raksta mērķis: arhīvizglītojošā darba analīzes rezultātā izpētīt arhīva dokumentu izmantošanas un popularizēšanas iespējas.

Raksta uzdevumi:

1. Izstrādāt priekšlikumus par dokumentu popularizēšanu LNA zonālajos valsts arhīvos, ievērojot dokumentu izmantošanas pieredzi LNA Rēzeknes zonālajā valsts arhīvā.
2. Apzināt arhīva dokumentu izmantošanas iespējas pētniecībā.

Raksta autore analizē ar LNA dokumentu popularizēšanas jomu saistītās problēmas laika posmā pēc LR neatkarības atjaunošanas, pamatā no 2003. gada līdz mūsdienām.

Pētījums tiek rakstīts arī ar nodomu parādīt arhīva dokumentu nozīmi izglītības iestāžu vēstures izpētē un popularizēšanā.

Aptaujas anketu analīzei un skolēnu un skolotāju viedokļa noskaidrošanai izmantota interpretācijas metode. Aptaujas anketu analīzes rezultātā tika izstrādātas idejas, ņemti vērā skolēnu un skolotāju viedokļi un apgalvojumi.

Raksta autore analizēja izglītības iestāžu dokumentu izmantošanas iespējas un to popularizēšanu LNA Rēzeknes zonālajā valsts arhīvā, pamatojoties uz autores pētījumu par arhīva lasītāju un apmeklētāju pieprasījumiem un autores izstrādātajiem aptaujas rezultātiem.

Lai dziļāk izpētītu arhīva dokumentu izmantošanas un popularizēšanas iespējas, darba autore sastādīja aptaujas anketas skolēniem un skolotājiem.

Īss ieskats arhīvpedagoģijas vēsturē

Eiropas arhīvos arhīvizglītojošā darba virziens attīstījās kopš 20. gadsimta 70. – 80. gadiem. Jauniesācēji arhīvpedagoģijas jomā bija „Francijas arhīvistu, kuri izglītojošo darbu padarīja par būtisku arhīva darba sfēru: veidoja speciālas programmas skolām un radīja izglītības darbnīcas arhīvā, kur skolēni arhīva pedagogu vadībā darbojās ar oriģināldokumentiem. No frančiem šo ideju pārņēma angļi un sistemātiski to attīstīja par virzienu atbilstoši mācību programmām, piedāvājot skolām arī virtuālos seminārus un videokonferences” (*Šķiņķe, 2005., 123.lpp.*). Nedaudz vēlāk angļu un franču arhīvizglītojošā darba pieredzi pārņēma Zviedrijas arhīvistu.

Pirmā starptautiskā arhīvu vēsturiski izglītojošā darba konference notika 2003. gada jūnijā Vācijas pilsētā Boholtā (*Šķiņķe, 2005., 123.lpp.*).

Pozitīvi vērtējama Latvijas arhīvu sadarbība ar izglītības iestādēm un skolotājiem, veidojot dokumentu kopas un piedāvājot arhīva dokumentus, lai skolēni un studenti varētu izstrādāt projektu darbus un zinātniskos pētījumus dažādās jomās.

LNA Rēzeknes zonālais valsts arhīvs (turpmāk tekstā – ZVA) pēc 2000. gada sevišķi daudz sadarbojās ar skolām, lielu uzmanību veltīja arhīvpedagoģijas darbam.

„Arhīva, skolu un muzeju aktīvistu atbalstu ir ieguvusi ideja par padomju perioda dokumentu izlases krājuma veidošanu darbam vēstures izziņāšanā mācību stundās un novadpētniecībā. Sākums tam bija darbs ar dokumentu kopijām, kuras arhīvs piedāvāja vēstures skolotājiem” (*Deksne, 2008., 2.lpp.*).

Nozīmīgs LNA darbības virziens ir dokumentu digitalizācija dokumentu pieejamības paplašināšanai. Kā galvenās prioritātes ir klientu apkalpošanas uzlabošana reģionālajās arhīva struktūrvienībās un regulāra un mērķtiecīga kultūras mantojuma digitalizācijas turpināšana (*Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014. – 2020.gadam "Radošā Latvija", 2014.*). Viens no stratēģiskajiem mērķiem ir: „integrēt Nacionālā dokumentārā mantojuma izmantošanu izglītības programmu īstenošanā” (*LR Kultūras ministrija, 2015.*). Tādējādi skolēniem pētniecisko darbu veikšanai ir iespēja izmantot digitālo publikāciju materiālus.

Arhīva mājas lapā, sākot ar 2008. gadu dokumentu publikācijas sāka veidot LNA zonālie valsts arhīvi. Visvairāk digitālo publikāciju tika izveidots par Dziesmu un deju svētkiem (*Latvijas Nacionālais arhīvs, 2018.*).

Secinot, visaktīvākais no LNA zonālajiem valsts arhīviem līdz 2014. gadam, kā arī pašlaik dokumentu popularizēšanas jomā ir LNA Ventspils ZVA.

Pēc publiskajā pārskatā sniegtajām ziņām, 2016. gadā tika īstenoti sekojoši izglītošanas pasākumi:

- organizēti uz sabiedrības informēšanu vērsti pasākumi un ekskursijas (LNA arhīvi 2016. gadā rīkoja Atvērto durvju dienas, Karjeras dienas);
- organizētas izglītojošās programmas un pasākumi skolēniem un studentiem, LNA rīko arī Projektu dienu pasākumus un Ēnu dienas;
- veidotas izstādes (2016. gadā – 27 izstādes, tai skaitā 3 virtuālās izstādes);
- veidotas un LNA mājas lapā publicētas digitālās publikācijas un digitālās dokumentu kopas;
- regulāri gatavotas LNA arhīvu dokumentu publikācijas sociālajos tīklos Twitter un Facebook;
- regulāri publicēti LNA arhīvu materiāli tradicionālajos preses izdevumos, kā arī LNA arhīvu dokumenti popularizēti radio un televīzijas raidījumos;
- izdoti žurnāla „Latvijas Arhīvi” numuri (*Latvijas Nacionālais arhīvs, 2017., 11. – 17.lpp.*).

Arhīvizglītojošā darba aktualitāte un perspektīvas

Arhīvpedagogam jābūt sapratnei par to, ko viņš grib pateikt skolēniem, kas skolēniem šķiet interesants, jāmāk arhīva nozari pasniegt saistošu un interesantu. Arhīvpedagoģija ir viena no nozarēm, kur darba formas nemitīgi var attīstīt.

Aktuālākie jautājumi darbā ar skolēniem ir par mācīšanās metodēm arhīvā:

- Kā īsi raksturot arhīvu skolēniem un studentiem?
- Kā skolēnus iepazīstināt ar darbu lasītavā?
- Kā strādāt ar jaunāko klašu skolēniem ekskursijas laikā?

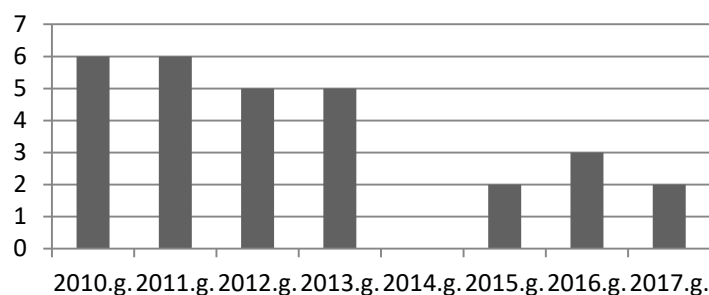
Svarīga ir arhīvpedagoga izvēlēta tēma un tās aktualitāte sabiedrībai, kā arī jāpievērš uzmanība dokumentārā mantojuma noformējumam, lai tas spētu uzrunāt sabiedrību.

Tādējādi arhīvs ir klientorientēts saskarsmei ar sabiedrību sociāltiesiskā, zinātniskā un kultūrizglītojošā jomā.

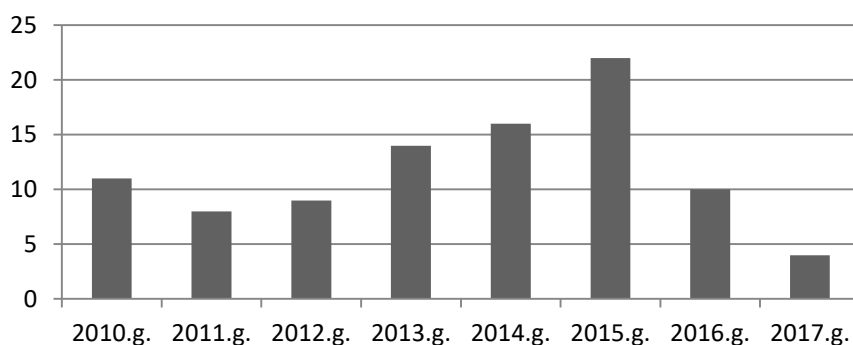
Katru gadu vidēji LNA Rēzeknes ZVA lasītavu apmeklē apmēram 70 pētnieki.

2010. – 2017.gadā Rēzeknes zonālā valsts arhīva lasītavu ir apmeklējuši 29 skolēni (*1.attēls*), 94 studenti (*2.attēls*) un 33 pedagogi (*3.attēls*).

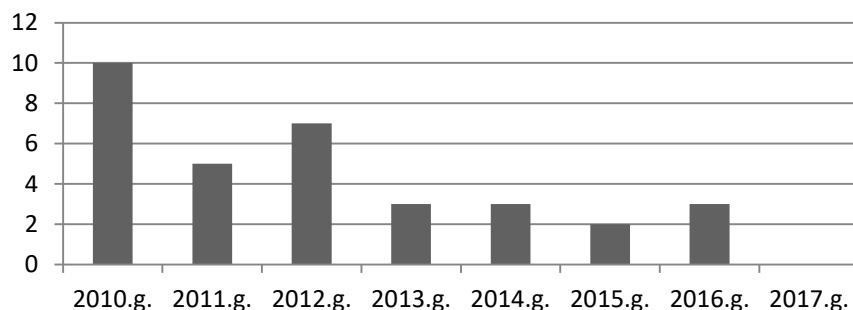
Darba autores pētījuma rezultāti liecina, ka arhīva lasītavu studenti ir apmeklējuši ievērojami vairāk nekā skolēni un pedagogi kopā.

1.attēls. Skolēnu skaits LNA Rēzeknes zonālā valsts arhīva lasītavā 2010. – 2017.gadā
(LNA Rēzeknes ZVA, 2010. – 2018.; lasītāju anketas. Atrodas LNA Rēzeknes ZVA lietvedībā)

2.attēls. Studentu skaits LNA Rēzeknes zonālā valsts arhīva lasītavā 2010. – 2017.gadā
(LNA Rēzeknes ZVA, 2010. – 2018.; lasītāju anketas. Atrodas LNA Rēzeknes ZVA lietvedībā)

3.attēls. Pedagogu skaits LNA Rēzeknes zonālā valsts arhīva lasītavā 2010. – 2017.gadā
(LNA Rēzeknes ZVA, 2010. – 2018.; lasītāju anketas. Atrodas LNA Rēzeknes ZVA lietvedībā)

Autore secina, ka darbam arhīvā vajadzētu piesaistīt daudz vairāk skolēnu, sadarbojoties ar vēstures skolotājiem un vēstures skolotāju metodiskajām apvienībām, lai iegūtu informāciju par plānotajām skolēnu aktivitātēm.

Lai veicinātu skolēnu interesi un izpratni par arhīvu, vispirms ar arhīva dokumentāro mantojumu un tā izmantošanas iespējām vajadzētu iepazīstināt pedagogus. Jo zinošāks par darbu arhīvā būs skolotājs, jo prasmīgāk viņš virzīs skolēnus. Skolotāju ieinteresētībai un zināšanām par darbu ar arhīva dokumentiem arī ir liela nozīme.

Skolēni, strādājot ar arhīva dokumentiem, papildina savas zināšanas, attīsta izziņas prasmes un radošumu. „Interneta tehnoloģiju kā daļas no informatīvi izglītojošās vides pielietošana mācību procesā ļauj skolēniem apgūt 21. gadsimta kompetences – spēju strādāt komandā, spēju pašattīstīties, spēju atrast, analizēt un vispārināt informāciju, kritiski un radoši domāt” (Sakadiņeca, Jansone, 2017., 211.lpp.).

Jāsāk būtu ar savas skolas vēstures izziņāšanu. Gan mācību stundās, gan izstrādājot skolēnu zinātniski pētnieciskos darbus, varētu skolēniem mācīt strādāt ar arhīva dokumentiem.

Lai ieinteresētu skolēnus, skolas sadarbībā ar arhīvu varētu rīkot skolēnu pētniecisko darbu konkursus. Izpētes tēmas varētu būt šādas:

- skolas vēstures izpēte;
- uzvedības normas un disciplīna skolās padomju periodā;
- arhīva publiskais tēls mūsdienās;
- arhīva dokumentu noformējums.

Vecāko klašu skolēniem vēstures stundās skolotājs varētu uzdot uzdevumu salīdzināt dažādu periodu dokumentus un mudināt skolēnus veikt secinājumus par pārmaiņām skolu sistēmā.

Secinot pēc aptaujas anketām, skolēni vairāk pieprasa digitālo informāciju. Daudzas skolas mūsdienās strādā ar interaktīvajām tehnoloģijām, (arī Ludzas pilsētas ģimnāzija). Arhīvi varētu papildināt digitālo publikāciju skaitu: rīkot skolēniem un skolotājiem virtuālās nodarbības, skolām piedāvāt interaktīvās spēles un uzdevumus. Autore uzskata, ka tas ir ērts un saistošs dokumentu izmantošanas un popularizēšanas veids. „Kompetenču pieeja izglītībā ietver jaunu IKT kompetenču apgūšanu skolotājiem, kas balstās uz interneta tehnoloģiju pielietošanu mācību procesā” (*Sakadiņeca, Jansone, 2017., 211.lpp.*). Skolotāji varētu skolēnus aktīvāk iesaistīt zinātniski pētniecisko darbu veikšanā.

Autore pētnieciskajā daļā apkopoja un analizēja informāciju par LNA Rēzeknes ZVA 2018. gada martā aizpildītajām aptaujas anketām.

Respondenti: Rēzeknes Tehnikuma 15 audzēkņi un skolotāja, kuri skolas projekta ietvaros pirmo reizi apmeklēja LNA Rēzeknes ZVA, un pēc ekskursijas aizpildīja anketas.

Ludzas pilsētas ģimnāzijas skolēni un skolotāji pēc izzinošās nodarbības Ludzas pilsētas ģimnāzijā aptaujas anketās puda savu viedokli par arhīva apmeklējumu, par darbu arhīvā un izteica savu viedokli. Aptaujas anketas aizpildīja 8 skolotāji un 42 skolēni (6. klase – 9 skolēni, 10. klase – 7 skolēni, 11. klase – 15 skolēni, 12. klase - 11 skolēni). Uz aptaujas anketām kopā atbildējuši ir 9 skolotāji un 57 skolēni.

Aizpildītajās anketās atspoguļojas skolēnu un skolotāju viedokļu un atziņu daudzveidība.

Skolēnu un skolotāju viedokļi sistematizēti pēc kopīgām pazīmēm un viedokļu biežuma, norādot izteikto viedokļu skaitu.

Respondentu sniegtās atbildes darba autore iedala sekojoši:

- 1) skolēnu un skolotāju priekšstati un priekšzināšanas par arhīva darbu;
- 2) atziņas par arhīva apmeklējuma nepieciešamību;
- 3) respondentu ieteikumi dokumentu popularizēšanas darba veikšanai.

Skolēnu priekšstati un priekšzināšanas par arhīva darbu: no 57 skolēniem 40 skolēni nav apmeklējuši arhīvu. No 57 skolēniem 53 skolēni apgalvojuši, ka par dokumentu popularizēšanu arhīvā neko nav zinājuši un 18 skolēni atklājuši, ka viņus interesē darbs arhīvā.

Skolotāju anketās visbiežāk izteiktais skolas un arhīva sadarbību traucējošais iemesls: informācijas trūkums par sadarbības iespējām. Šo iemeslu minējuši 4 no 9 skolotājiem, 3 skolotāji minējuši attālumu un 2 – transporta izdevumus un problēmas.

Interesantākie skolēnu un skolotāju ieteikumi skolas dokumentu izmantošanas un popularizēšanas jomā:

- 1) organizēt informatīvas nodarbības skolēniem skolā par arhīva darbu;
- 2) eksponēt arhīva izstādes skolas telpās;
- 3) ievietot informāciju par arhīvu skolas mājas lapā;
- 4) sadarboties skolai un arhīvam, veidot kopīgu datu bāzi.

Skolotāju aptaujas anketās visvairāk minētās tēmas, kuras pētītas skolēnu pētnieciskajos darbos: dzimtas vēstures pētīšana (minēta 4x), veselība (3x), vēsture (2x) un sports (2x).

Pēc aptaujas anketām var secināt, ka kopumā skolēniem ir diezgan nabadzīgas zināšanas par arhīva darbu un arhīva piedāvātajām iespējām. Skolēnu un skolotāju atbildes ļauj secināt, ka nepieciešamākā dokumentu popularizēšanas darba forma ir ekskursija (atzīmējuši 6 no 9 skolotājiem un 45 no 57 skolēniem). Nodarbības dokumentu izmantošanā sabiedrības

izglītošanai biežāk ieteiktu izmantot 20 skolēni. Arī darba autore uzskata, ka ekskursijas sniedz skolēniem plašākas zināšanas par arhīva darbu un dokumentu izmantošanu.

„Arhīvu pedagoģija ir nepieciešama pašiem arhīvistiem, jo tā veicina pašizglītošanos (lai mācītu citus, pašam ir daudz jāzina)” (Korše, Kuncīte, Šķiņķe, 2004., 137.lpp.).

Secinājumi un priekšlikumi

1. Efektīvs un sistemātisks izglītojošais darbs arhīvā nevar notikt bez sadarbības ar skolu pedagogiem. Būtiska ir arī tehnoloģiju izmantošana.
2. Arhīvpedagoga radošais darbs prasa daudz laika, enerģijas un izdomas.
3. Biežāk izmantojamās arhīvpedagoģijas darba formas LNA Rēzeknes ZVA ir ekskursijas.
4. Apkopojot informāciju, var secināt, ka LNA RZVA regulāri tiek veikti šādi dokumentu popularizēšanas pasākumi:
 - vadītas ekskursijas;
 - veidotas izstādes;
 - veidotas publikācijas presē un sociālajos tīklos;
 - organizēti pasākumi sadarbībā ar kultūras iestādēm.
5. Skolas un arhīva sadarbību varētu veicināt, arhīvā papildinot digitālo publikāciju skaitu.
6. Arhīva sadarbības ar skolām galvenie traucējošie faktori ir informācijas trūkums par arhīvu un attālums starp skolām un arhīvu.
7. Skolēni un skolotāji par nozīmīgākajiem dokumentu popularizēšanas veidiem uzskata ekskursijas un nodarbības dokumentu izmantošanā. Gandrīz tikpat daudz skolēnu un skolotāju vidū pieprasītas ir digitālās publikācijas.

Izmantotā literatūra un avoti

1. *Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2014. – 2020.gadam “Radošā Latvija”* (29.07.2014.). Ministru kabineta rīkojums Nr. 401. https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/KM_dokumenti/Radosa_Latvija.pdf, sk. 01.05.2018.
2. Deksnis, Z. (21.02.2008.). Vai dialogam starp arhīvu un skolu ir nākotne? *Izglītība un Kultūra*, 7, 2.lpp.
3. Ivanovs, A., Mezītis, R., Munkevica, R., Ožiganovs, E. (1981). *Socioloģisko pētījumu metodoloģija, metodika un tehnika*. Rīga: Zvaigzne. 242 lpp.
4. Korše, I., Kuncīte, K., Šķiņķe, I. (2004). Seminārs „Arhīvu pedagoģija un vēsturiski izglītojošais darbs arhīvā”. *Latvijas Arhīvi*, 4, 128. - 137.lpp.
5. Lange, T., Lux, T. (2004). *Historisches Lernen im Archiv. (Methoden Historischen Lernens)*. Schwalbach: Wochenschau-Verlag 224 s.
6. Latvijas Nacionālais arhīvs (2018). *Digitālās publikācijas*. <https://www.arhivi.gov.lv/content.aspx?id=450&mainId=342>, sk. 06.04.2018.
7. Latvijas Nacionālais arhīvs (2017). *2016. gada publiskais pārskats*. https://www.arhivi.gov.lv/files/files/Publiskais_2016_final.pdf, sk. 09.04.2018.
8. Latvijas Valsts arhīvu ģenerāldirekcija (09.11.2004.). *Arhīvu terminoloģijas rokasgrāmata*. <http://www.arhivi.lv/sitedata/VAS/dokumenti/lvas-tiesibu-akti-pamattermini.pdf>, 01.05.2018.
9. LR Kultūras ministrija (20.11.2015.). *Arhīvu nozares stratēģija 2015. – 2020.gadam. Dokumentu un arhīvu pārvaldība. Nacionālais dokumentārais mantojums*. https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/Strategija_arhivi_final.pdf, sk. 29.04.2018.
10. Plaude, I. (2001). *Sociālā pedagoģija*. Rīga: Raka. 172 lpp.
11. Sakadiņeca, O., Jansone, A. (2017). Interneta tehnoloģijas kā izglītības procesa līdzeklis, realizējot kompetenču pieeju izglītībā. *Sabiedrība un Kultūra*, XIX. 204. - 211.lpp. https://www.liepu.lv/uploads/files/Sabiedr%C4%ABba%20un%20kult%C5%ABra_IX.pdf, sk. 25.03.2018.
12. Šķiņķe, I. (2005). Arhīvu pedagoģija jeb vēsturiski izglītojošais darbs Latvijas arhīvos. *Latvijas Arhīvi*, 1., 123. – 124.lpp.
13. LNA Rēzeknes ZVA (2010 – 2018). *Gada pārskati par 2010. – 2018.gadu*. Atrodas LNA Rēzeknes ZVA lietvedībā.

Summary

The way archive is perceived by society depends on the type of communication chosen by the archive.

During the past ten years, thanks to opportunities offered by new information technologies archive has become more open. The Internet has a great importance in cooperation between archive and schools.

In the beginning of the article, there is a short insight into development of archive-educational work in France and England since 70-80s of the 20th century and in Latvia during the 21st century.

Opportunities for archive-educational work are very wide: general and thematic tours, cognitive classes and activities, events with meeting specialists, exhibitions, publications (including digital). Teachers' engagement and knowledge about work with archive documents has a great importance. In archive-educational work, cooperation between archives, museums and libraries is also useful.

Conclusions are partly based on author's experience gained while guiding tours in the archive and discussing with teachers topical issues about cooperation of archive and educational institutions. Summarized questionnaires of students and teachers allow the author share her opinion about the topical issues in cooperation between archive and schools. The article gives insight in the answers provided by students and teachers, their opinions and recommendations. The author of the article also offers subjects for students' research works.

Research is written also with the aim to show importance of archive documents in study and popularisation of history of educational institutions.